

Toezicht op off balance leasing hard nodig

In het artikel over off balance sheet accounting ('de Accountant', december 2005) wordt gesteld dat wet- en regelgevers daar sinds de boekhoudschandalen boven op zijn gedoken. In werkelijkheid heeft de wetgever, maar vooral de toezichthouder, op dit gebied echter nog een taak te verrichten, stelt Mijntje Lückérath-Rovers op basis van eigen onderzoek: meer dan eenderde van de beursondernemingen leefde in 2004 bij operationele leases de Nederlandse verslaggevingsregels niet na.

MIJNTJE LUCKERATH-ROVERS*

Door het Wetsvoorstel toezicht financiële verslaggeving (Wtfv) en de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) krijgt de Autoriteit Financiële Markten respectievelijk de taak toezicht uit te oefenen op de naleving door beursondernemingen van de jaarverslaggevingregels, en op de accountantsorganisaties die deze jaarrekeningen dienen te toetsen aan deze regels. Uit mijn onderzoek naar het gebruik van operationele leases blijkt dat menige beursonderneming de huidige regelgeving aangaande operationele leases, de RJ292 (identiek aan IAS17), niet naleeft. Volgens RJ292 dienen de totale verplichtingen onder operationele leases te worden vermeld in de toelichting op de jaarrekening (dus niet op de balans), onderverdeeld naar drie looptijden: tot één jaar, tussen twee en vijf jaar, en langer dan vijf jaar. Vanwege het *off balance*-karakter kan een onderneming dus substantiële bedragen investeren zonder dat deze op de balans direct zichtbaar zijn. Uit het onderzoek blijkt ook dat deze bedragen inderdaad substantieel zijn. Van de 109 onderzochte jaarverslagen van beursondernemingen in 2004 vermelden er slechts zes geen operationele leases, de overige 103 vermelden gezamenlijk dertig miljard euro nominale operationele leaseverplichtingen. De contante waarde van die verplichtingen bedraagt gemiddeld dertien procent van het balanstotaal. Deze contante waarde is van belang voor iedere gebruiker die de werkelijke impact van de leaseverplichtingen op de balans wil inschatten.

Wat is er nu mis met de verslaggeving van operationele leases? Van de 103 beursondernemingen in 2004 met operationele leases voldoen er 38 (37 procent) niet aan de eisen in RJ292. Sommige ondernemingen (bijvoorbeeld Frans Maas) vermelden de contante waarde van de leaseverplichtingen. Die contante waarde is waardevol

'Het grote aantal ondernemingen waarbij de regelgeving werd genegeerd doet vermoeden dat de naleving tot nu toe geen prioriteit had.'

voor de gebruiker en de desbetreffende ondernemingen zijn vooruitstrevend te noemen, maar voldoen niet aan RJ292, die vermelding van de nominale waarde eist. Een ernstiger afwijking is het vermelden van slechts de verplichting voor volgend jaar (bijvoorbeeld Smit Internationale) of de totale verplichting maar niet gesplitst naar looptijd (bijvoorbeeld Heineken). Ingrijpen onder de Wtfv zou hier gewenst zijn, zeker gezien de omvang van de bedragen. Zijn de accountantsorganisaties hier ook debet aan? Ja, want alhoewel de onderneming primair verantwoordelijk is voor de jaarrekening, is het de taak van de accoun-

tant om deze te toetsen aan de geldende regelgeving. Onderzoek van het wel of niet naleven van de regels door de 103 beursondernemingen laat opvallende resultaten zien. Van de zes jaarverslagen die zijn gecontroleerd door een niet-big four accountant voldoen er vijf niet aan de regelgeving van RJ292. Bij de 97 jaarrekeningen die door een van de vier grote accountantsorganisaties zijn gecontroleerd voldoet weliswaar de meerderheid (64) wel aan RJ292, maar dit is - met uitzondering van PricewaterhouseCoopers waarvan er 23 van de 27 jaarrekeningen voldoen - zeker geen overtuigende meerderheid. Conclusie: de overgrote meerderheid van de beursondernemingen gebruikt operationele leases, de daarmee gemoeide bedragen zijn substantieel en de AFM heeft onder beide wetten een taak te verrichten waar het gaat om de naleving van de verslaggevingsregels. Het grote aantal ondernemingen waarbij de regelgeving werd genegeerd doet vermoeden dat de naleving van de verslaggevingsregels tot nu toe geen prioriteit had. Wellicht dat de Wtfv en de Wta hier verandering in zullen brengen.

Noot

Mijntje Lückérath-Rovers is universitair docent aan de Erasmus Universiteit en schrijft een proefschrift over operationele leasing.